

MOKYKLOS
BENDRUOMENĖS METAI

Ką svarbu žinoti 2015–2016 mokslo metais?

Informacija mokinių tėvams

Vilnius

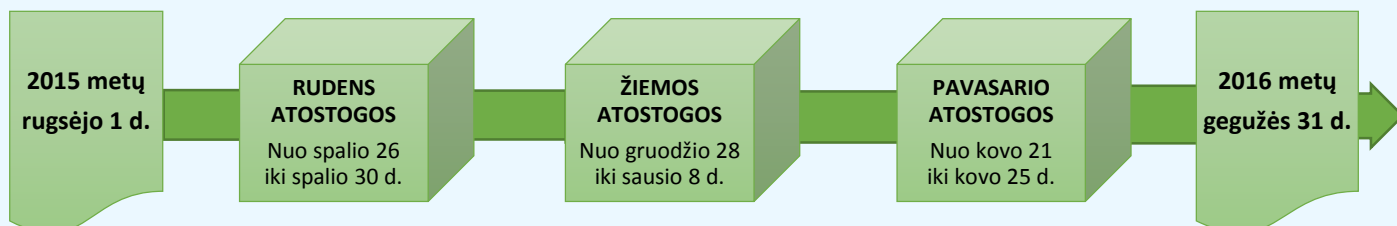
2015

Sveikiname visus mokinius ir jų tėvus mokslo metų pradžios proga. Tegul ji jums būna džiaugsminga ir sėkminga.

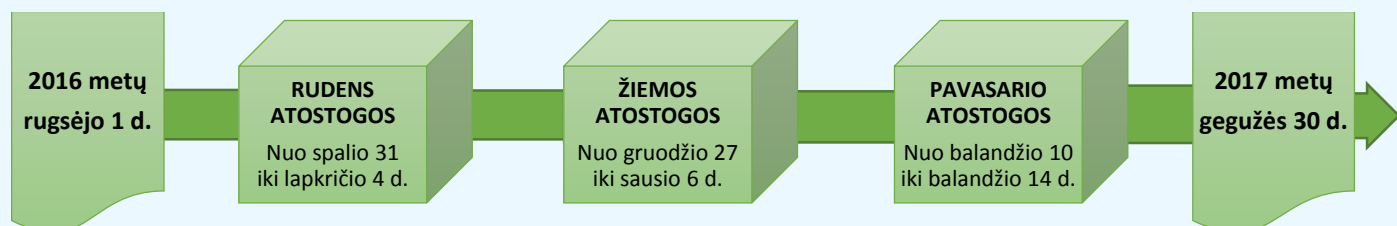
Bendra informacija

Mokslo metų trukmė pradinių klasių mokiniams.

2015–2016 mokslo metai prasideda 2015 m. rugsėjo 1 d., pamokos baigiasi 2016 m. gegužės 31 d.

2016–2017 mokslo metai prasideda 2016 m. rugsėjo 1 d., pamokos baigiasi 2017 m. gegužės 30 d.

Kitokiai veiklai (kultūrinei, meninei, sportinei, praktinei, socialinei ir pan.) skiriama nuo 5 iki 10 ugdymo proceso dienų per mokslo metus.

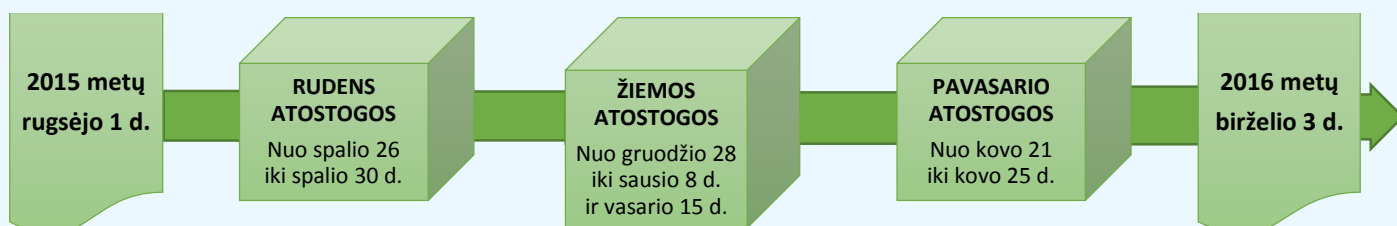
Mokyklos tautinės mažumos kalba gali keisti žiemos (Kalėdų) ir pavasario (Velykų) atostogų datas.

Papildomoms atostogoms skiriama 10 dienų. Kada jas skirti, kiek laiko jos truks, numato mokykla ir suderina su mokyklos taryba. Mokyklose, kuriose įgyvendinama pradinio ugdymo programa ir pagrindinio ugdymo programa, rekomenduojama dalį papildomų pradinių klasių mokinių atostogų derinti prie 5 klasės mokiniams numatomų papildomų atostogų.

Mokslo metų trukmė 5–12 (gimnazijos I–IV klasių) mokiniams.

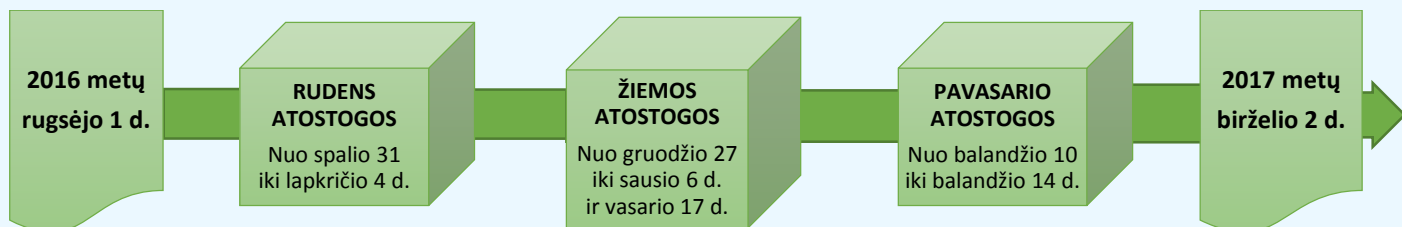
2015–2016 mokslo metai prasideda 2015 m. rugsėjo 1 d., pamokos baigiasi birželio 3 d.

* 5 klasės mokiniams – gegužės 31 d., 12 ir IV gimnazijos klasių mokiniams – gegužės 26 d.

2016–2017 mokslo metų prasideda 2016 m. rugsėjo 1 d., pamokos baigiasi 2017 m. birželio 2 d.

* 5 klasės mokiniams – gegužės 31 d., 12 ir IV gimnazijos klasių mokiniams – gegužės 25 d.

Mokykla, kurioje mokoma tautinės mažumos kalba, ar vykdanči specializuoto ugdymo krypties programas, suderinusi su savivaldybe ar savininku, gali keisti Kalėdų ir Velykų atostogų datas.

Penktų klasių mokiniams per mokslo metus skiriamos papildomos 10 dienų atostogos. Mokykla papildomų atostogų laiką ir trukmę derina su mokinių tėvais ir mokyklos taryba. Rekomenduojama, kad papildomų atostogų dalis sutaptų su 6–10, gimnazijos I–IV klasių mokiniams skiriamomis žiemos atostogomis.

Mokomieji dalykai, ugdymas

Privalomi mokytis dalykai

Privalomi dalykai (5–10, gimnazijų I-II kl.)	Privalomi dalykai (11–12, gimnazijų III–IV kl.)
Dorinis ugdymas (tikyba ar etika)	Dorinis ugdymas (tikyba ar etika)
Lietuvių kalba	Lietuvių kalba ir literatūra
Gimtoji kalba (mokyklose tautinės mažumos kalba)	Gimtoji kalba (mokyklose tautinės mažumos kalba)
Dvi užsienio kalbos (I – anglų, prancūzų, vokiečių, II – iš mokyklos siūlomų)	Viena užsienio kalba
Matematika	Matematika
Informacinės technologijos	
Gamta ir žmogus (tik 5–6 kl.)	
Biologija (nuo 7 kl.)	Pasirinktas bent vienas gamtamokslinio ugdymo srities dalykas: <ul style="list-style-type: none"> - biologija, - fizika, - chemija, - integruotas gamtos mokslų kursas
Chemija (7–8 kl.)	
Fizika (nuo 7 kl.)	

Istorija	Pasirinktas bent vienas socialinio ugdymo srities dalykas: <ul style="list-style-type: none"> - istorija, - geografija, - integruotas istorijos ir geografijos kursas
Pilietiškumo pagrindai (9–10 kl.)	
Geografija (nuo 6 kl.)	
Ekonomika ir verslumas (9–10 kl.)	
Dailė	Pasirinktas meninio ugdymo srities dalykas: <ul style="list-style-type: none"> o dailė, o muzika, o teatras, o šokis, o grafinis dizainas, o filmų kūrimas, o fotografija, o kompiuterinės muzikos technologijos, o menų pažinimas arba pasirinktas technologijų programos kryptių dalykas: <ul style="list-style-type: none"> o tekstilė ir apranga, o taikomasis menas, o verslas, o mechanika ir kt., ar integruotas menų ir technologijų kursas
Muzika	
Technologijos	
Kūno kultūra	
Žmogaus sauga	Integruojama
Pasirenkamieji dalykai ir moduliai, pvz., šokis, teatras, šiuolaikiniai menai, funkcinis raštingumas arba kalbos vartojimo praktika ir kt.	Pasirenkamieji dalykai ir moduliai, pvz.: filosofinė etika, šeimos etika, etikos ir kino modulis ir kt., katalikybė ir pasaulio religijos, pašaukimai gyvenimui, Šventasis Raštas – gyvenimo kelionė arba religijos filosofija; retorika, lotynų kalba, visuotinė literatūra, antikos kultūra, šiuolaikinė literatūra, viešasis kalbėjimas ir kt.; ekonomika ir verslumas, religijotyra, teisė, psichologija, etninė kultūra ir kt., logikos įvadas, įrodymo metodai ir kt., integruotas dalyko ir užsienio kalbos mokymas; trečia užsienio kalba; užsienio kalbos moduliai: profesinė kalba, debatai, kalbėjimo įgūdžių ugdymas ir kt., gamtos mokslų moduliai: biotechnologijos, biofizika, biochemija ir kt.

Kitokiai veiklai (kultūrinei, meninei, sportinei, praktinei ir pan.) nuo 30 iki 60 pamokų (iki 10 mokymosi dienų) klasei per mokslo metus.

Kokių dalykų turi būti mokoma mokykloje, kiek tam skiriama pamokų, mokymosi laiko ir pamokų trukmę, mokinių atostogų datas ir kt. nustato Švietimo ir mokslo ministerija. Ministerija tvirtina ugdymo turinį apibrėžiančius dokumentus: Bendrąsias ugdymo programas ir Bendruosius ugdymo planus. Ugdymo programose nustatyti ugdymo tikslai, kokių dalykų turi būti mokoma mokyklose, kokių rezultatų reikia pasiekti. Bendruosiuose ugdymo planuose, kurie rengiami 2 metams, rasite: išvardytus privalomus mokytis dalykus, kiek valandų jiems skiriama, atostogų datas, bendras ugdymo gaires.

Nauja:

- ✓ Socialinė-pilietinė veikla mokiniui, kuris mokosi pagal pagrindinio ugdymo programą (5–10, gimnazijos I–II kl.) 2015–2016 m. m. tampa privaloma. Per mokslo metus privaloma skirti ne mažiau kaip 5 pamokas. Rekomenduojama, kad mokykla, atsižvelgusi į mokinių amžių, nuspręstų skirti iki 20 pamokų ir daugiau.
- ✓ Mokiniam, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą (11–12, gimnazijos III–IV klasės), mokykla privalo pasiūlyti rinktis pasirenkamuosius dalykus, kurių turinys siejamas su nacionalinio saugumo temomis.
- ✓ Rekomenduojama, kad mokykloje mokiniai kasdien turėtų fiziškai aktyvią pertrauką tarp pamokų, ne trumpesnę kaip 25 min.

Mokykla, remdamasi bendrosiomis programomis ir bendraisiais ugdymo planais, pasirengia konkrečių **savo mokyklos ugdymo planą**.

Mokytojas, atsižvelgdamas į mokinių mokymosi poreikius ir siekdamas mokyklos ugdymo plane numatytų rezultatų, pritaiko, sukonkretina ugdymo turinį klasei ir mokiniui.

Ką svarbu žinoti tėvams?

Pradinukų tėvai

- parenka vaikui dorinio ugdymo srities dalyką (tikyba arba etika);
- vieną iš mokyklos siūlomų trijų Europos kalbų (anglų, vokiečių, prancūzų);
- jei vaikui gydytojai rekomenduoja kūno kultūrą ugdytis specialiojoje medicininėje fizinio pajėgumo grupėje, tai tėvai gali pageidauti, kad vaikas tokią sveikatos grupę lankytų ne mokykloje;

- tėvai gali dalyvauti numatant pusmečio ar trimestro, metų ugdymo tikslus, parenkant ugdymo formas, numatant pasiekimų vertinimo būdus ir formas, sprendžiant dėl namų darbų skyrimo, ugdymo priemonių pasirinkimo. Mokytojas su tėvais turėtų reguliariai aptarti vaiko mokymosi pasiekimus, tartis, kaip juo pagerinti.

5–12 (gimnazijos IV) klasių mokinių tėvai padeda vaikui:

- pasirinkti dorinio ugdymo srities dalyką (tikyba ar etika) užsienio kalbas, pasirenkamuosius dalykus, modulius;
- dalyvauja priimant sprendimus dėl ugdymo proceso (pvz., pertraukų trukmės, papildomų atostogų datos);
- mokytojams, mokyklos vadovams teikia siūlymus dėl ugdymo, mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo, mokymosi pagalbos teikimo būdų mokiniui;
- dalyvauja sudarant individualų savo vaiko ugdymo planą;
- kartu su klasei vadovaujančiu mokytoju aptaria mokinio daromą pažangą, rezultatus, numato, kaip juos pagerinti;
- tariasi, kad mokiniui mokymosi pagalba būtų suteikta laiku, numato suteikimo būdus, sprendžia dėl jos veiksmingumo;
- jei pageidauja, gali peržiūrėti savo vaiko atliktus kontrolinius ir kitus darbus, įvertinimus;
- aptaria (kartu su mokytojais) mokinių mokymosi krūvį (pvz., bendruosiuose ugdymo planuose nurodomas minimalus pamokų skaičius – suderinus su tėvais, pagrindinio ugdymo programoje pamokų skaičių galima didinti iki 10 proc. nuo nustatyto minimalaus skaičiaus);
- gali tartis su mokykla, kad jo vaikas būtų atleistas nuo dailės, muzikos, šokio, kūno kultūros, informacinių technologijų pamokų, jeigu mokosi meno, sporto, kompiuterininkų ar pan. mokykloje.

Mokinių vertinimas

Pradinės klasės

Pradinių klasių mokinių pasiekimai ir pažanga vertinami ne pažymiais.

Mokytojas susipažįsta su priešmokyklinio ugdymo pedagogo parengtomis rekomendacijomis apie vaiko pasiekimus ir planuoja, kaip jie bus vertinami mokykloje.

Vertinant taikomas formuojamasis, diagnostinis, apibendrinamasis vertinimas. **Formuojamasis vertinimas** atliekamas nuolat. Mokiniui teikiama informacija, dažniausiai žodžiu, o prireikus ir raštu, t. y., rašomas komentaras apie jo mokymosi eigą, pasiekimus ar nesėkmes.

Diagnostinis vertinimas paprastai atliekamas tam tikro ugdymo(si) etapo pradžioje ir pabaigoje, norint nustatyti mokinio pasiekimus ir padarytą pažangą, numatyti tolesnio mokymosi galimybes. Atsižvelgiant į vertinimo tikslą, gali būti taikomi įvairūs diagnostinio vertinimo būdai: projektiniai, kontroliniai darbai, testai ir kt. Per dieną neturėtų būti atliekamas daugiau kaip vienas diagnostinis darbas. Informacija apie kontrolinių darbų, testų ir kitų užduočių atlikimą mokiniams ir tėvams teikiama trumpais komentarais, lygiai nenurodomi, taip pat nenaudojami pažymių pakaitai (raidės, ženklai, simboliai ir pan.). Mokytojas renkasi vertinimo informacijos kaupimo būdus ir formas, pvz., vertinimo aplanką, vertinimo aprašą, pasiekimų knygelę ar kt.

Nacionalinis egzaminų centras yra parengęs standartizuotus diagnostinius instrumentus 4 kl. mokinių lietuvių kalbos (skaitymo, rašymo), matematikos, pasaulio pažinimo (gamtos ir socialinių mokslų) gebėjimams vertinti. Dar šiais metais bus parengti diagnostiniai vertinimo įrankiai 2 klasės mokiniams. Šie vertinimo įrankiai leidžia objektyviai įvertinti ne tik mokinių pasiekimus, bet ir visos mokyklos ar atskiros klasės ugdymo proceso kokybę. Vertinimo duomenys padeda mokytojams, mokyklų vadovams numatyti tikslines pasiekimų gerinimo priemones: tikslingai planuoti ugdymo turinį, kelti ugdymo tikslus, numatyti reikiamą mokymo pagalbą. Nacionaliniu lygiu mokinių pasiekimų patikrinimas taikant standartizuotus instrumentus nėra privalomas. Mokyklų steigėjos ar atskiros mokyklos, siekdamos gauti patikimų duomenų apie ugdymo kokybę, juos užsisako mokslo metų pabaigoje.

Apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpiu (pusmečio ar trimestro, metų) ir ugdymo programos pabaigoje, perkeltant į 4 klasę. Pusmečio, metų pasiekimai vertinami orientuojantis į Bendrojoje pradinio ugdymo programoje aprašytus pasiekimų lygių požymius. Pasiekimų lygmenys įrašomi į dienyną.

Baigus pradinio ugdymo programą, rengiamas Pradinio ugdymo programos baigimo pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašas. Aprašo kopija perduodama mokyklai, kurioje mokinsys mokysis pagal pagrindinio ugdymo programą.

5–12 (gimnazijos IV) klasės

Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programoje mokinių pasiekimai dažniausiai vertinami balais dešimtbalėje sistemoje.

Patariama tėvams pasidomėti, kaip mokykla tikrina mokinių pasiekimus: ar naudoja savo susikurtą sistemą, ar yra atliekami nacionaliniai standartizuoti, ar kitokie pažangos vertimo testai, kaip vertinamas Jūsų vaikas, kokie jo pasiekimai. 4, 6 ir 8 klasėje gali būti atliekami standartizuoti kai kurių dalykų (matematikos, skaitymo, rašymo, pasaulio pažinimo) testai. Ar juos mokykloje

organizuoti, nusprendžia savivaldybė ar mokykla. Standartizuoti testai – tai ne egzaminai. Tai informacija mokytojui ir tėvams, kaip vaikas mokosi. Tai padeda susitarti, kaip būtų galima tobulinti ugdymą, individualiai jam padėti.

Daugiau informacijos apie testus [Nacionalinio egzaminų centro tinklalapyje](#).

Ugdymo pagalba

Jei Jūsų vaikui iškiltų mokymosi sunkumų, elgesio ir bendravimo problemų, atsirastų ugdymo trukdžių dėl specialiųjų ugdymosi poreikių, **kiekvienoje mokykloje** jam suteiks mokymosi ar švietimo pagalbą (specialiojo pedagogo, psichologo ar kito specialisto). Pastebėję, kad vaikui nesiseka koks nors dalykas ir iškilo kitokių problemų, nedvejokite ir kreipkitės į klasės mokytoją, švietimo pagalbos specialistus (psichologą, logopedą, socialinį pedagogą ar kitą), mokyklos Vaiko gerovės komisiją, mokyklos vadovus.

Mokymosi pagalbą mokiniui pirmiausia teikia mokytojas. Ypač daug dėmesio tam skiriama pagrindinio ugdymo programoje (tai yra 5–10 klasės). Mokykla pati kuria mokymosi pagalbos modelį. Tai gali būti mokytojo konsultacijos, papildomos pamokos, moduliai, konsultacijos, kurias teikia kitas mokytojas, ar vyresnių klasių mokiniai padeda jaunesniems. Svarbu, kad mokiniams turi būti padedama tuojau pat, pastebėjus mokymosi sunkumus, nelaukiant trimestro ar pusmečio pabaigos. Mokymosi pagalba teikiama nemokamai kiekvienam vaikui, kuriam to reikia.

Mokytojas, pritaikęs įvairias pagalbos strategijas, stebi, ar mokiniui reikia padėti papildomai. Jeigu mokinio mokymosi pasiekimai vis dar nėra geri, tada jis, suderinęs su tėvais (puiku, jei kartu su tėvais), kreipiasi į mokyklos Vaiko gerovės komisiją, kad būtų nustatyta mokymosi sunkumų priežastis. Vaiko gerovės komisija veikia kiekvienoje mokykloje. Į ją įeina: administracijos atstovas (mokyklos vadovas ar pavaduotojas), švietimo pagalbos specialistas (socialinis pedagogas, psichologas, specialusis pedagogas, logopedas ar / ir sveikatos priežiūros specialistas), klasių vadovai, mokytojai, tėvai, seniūnijos, vietos bendruomenės atstovai. Vaiko gerovės komisija, norėdama išsamiau išnagrinėti situaciją, bendradarbiaudama su tėvais, ieško sprendimų dėl tolesnės pagalbos vaikui. Tėvai ir patys gali kreiptis į mokyklos Vaiko gerovės komisiją arba į savivaldybės Pedagoginę psichologinę tarnybą ar Švietimo pagalbos tarnybą, savivaldybėje dirbantį tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorių, Švietimo skyriaus atstovą. Tėvams gali padėti ir Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro specialistai.

Popamokinė veikla

Mokiniai gali pasirinkti nemokamus ir mokamus būrelius ar užsiėmimus bendrojo ugdymo mokyklose. Šiose mokyklose įvairiems būreliams, organizuojamiems bendrojo ugdymo mokyklose, skiriamos 2 valandos per savaitę iš mokinio krepšelio lėšų. Mokykla pati nusprendžia, kokią veiklą organizuoti iš mokinio krepšelio lėšų. Mokyklose gali veikti ir mokami būreliai, organizuojami sutarčių pagrindu.

Šių mokslo metų **naujiena** – nuo 2015 m. spalio 1 d. įvedamas neformaliojo vaikų švietimo krepšelis. Kiekvienam mokiniui, dalyvaujančiam neformaliajame vaikų švietime, numatoma po 15 eurų per mėnesį. Šiomis lėšomis gali būti finansuojama viena vaiko pasirinkta programa. Šios lėšos skiriamos tik neformaliojo vaikų švietimo teikėjams, išskyrus mokyklas, teikiančias bendrąjį ugdymą, ir naudojamos tik pedagogų darbo užmokesčiui, ugdymo priemonėms ir kitoms išlaidoms, tiesiogiai susijusioms su neformaliojo vaikų švietimo programos vykdymu. Lėšos skiriamos savivaldybėms pagal mokinių skaičių. Neformaliojo švietimo programų sąrašus skelbs savivaldybės savo tinklalapiuose.

Preveninės programos

Jos skirtos ugdyti vaikų socialinius ir emocinių sunkumų įveikimo gebėjimus: moko suvokti jausmus ir apie juos kalbėti, įdėmiai išklaudyti, susidraugauti, išsaugoti draugystę, kreiptis pagalbos, padėti, įveikti vienišumą, atstūmimą, patyčias, priekabiavimą, spręsti konfliktus, lengviau išgyventi pasikeitimus ir netektis. Programos padeda užkirsti kelią įvairių priklausomybių, patyčių, (auto)destruktyvaus elgesio atsiradimui ir gerinti bendrąją emocinę vaiko savijautą. Viena programa mokykloje tęsiasi metus.

2015–2016 mokslo metų ankstyvosios preveninės programos, kuriose gali dalyvauti mokyklos:

Tarptautinė programa „**Zipio draugai**“ skirta 5–7 metų vaikams. Vykdoma nuo 2000 m. ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo įstaigose, grupėse ir pirmosiose klasėse.

Tarptautinė programa „**Obuolio draugai**“ yra programos „Zipio draugai“ tęsinys. Ji skirta 7–9 metų vaikams ir vykdoma 2–3 klasėse. „Obuolio draugai“ Lietuvoje pirmą kartą išbandyta 2012–2013 m. ir vykdoma tik lietuvių kalba.

Programa „**Įveikime kartu**“ skirta 7–9 metų vaikams. Vykdoma pradinėse klasėse.

Vyresnėse klasėse bus vykdomos:

Olweus patyčių prevencinė programa, „Lions quest“ programa „Paauglystės kryžkelės“, „Antras žingsnis“, „Big Brothers Big Sisters“.

Jūs, tėvai, esate pavyzdys savo vaikams. Kaip elgsitės jūs, taip elgsis ir jūsų vaikai. Tad saugokimės žeminti vieni kitus, taip pat ir savo vaikus. Tik tada patyčioms plisti nebeliks palankios terpės.

Švietimo finansavimas

Švietimo finansavimo šaltiniai:

- valstybės biudžetas,
- savivaldybių biudžetai,
- kitos lėšos (pvz., mokyklų fonduose kaupiama rėmėjų parama, pajamų įmokos už gautas paslaugas).

Tėvai, kiti rėmėjai į mokyklos fondą gali savanoriškai pervesti iki 2 proc. pajamų mokesčio sumos. Mokykla turi paskelbti viešą ataskaitą, kam panaudojamos šios lėšos.

Mokiniai valstybinėse ir savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklose ugdomi nemokamai. Taikomas lėšų skyrimo vienam mokiniui, arba mokinio krepšelio, principas: ugdymo lėšos skiriamos vienam sutartiniam mokiniui. Tai tikslinė valstybės dotacija, kurią gauna ir mokykloms paskirsto savivaldybės. Mokinio krepšelio lėšos negali būti perskirstomos kitoms, ne ugdymo, reikmėms.

Krepšelio dydį nustato Vyriausybė.

Mokinio krepšelis nuo 2015-ųjų rugsėjo – 980 eurai.

Kaime gyvenančio tos pačios klasės mokinio ugdymui gali būti skiriama beveik dvigubai daugiau lėšų nei miesto mokiniui. Dvidešimt proc. didesnę krepšelį turi ir mokiniai, kurie mokosi tautinės mažumos kalba, taip pat mokiniai, kurie lietuvių mokomąją kalbą mokosi mokyklose, esančiose daugiakalbėje aplinkoje. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių krepšelis didesnis 35 proc., nes taip siekiama sudaryti galimybes mokyklai teikti reikiamą ugdymo ir (ar) švietimo pagalbą mokiniui.

Mokinio krepšelį sudaro lėšos:

- mokytojų, mokyklos vadovų, mokyklos bibliotekininkų atlyginimams,
- psichologinei, specialiajai, socialinei pedagoginei pagalbai organizuoti,
- vadovėliams ir mokymo priemonėms,
- mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti,

- neformaliajam vaikų švietimui – būreliams, klubams, studijoms ir pan. veiklai po pamokų,
- mokinių pažintinei veiklai,
- profesiniam orientavimui,
- brandos egzaminams organizuoti ir vykdyti,
- profesinės linkmės moduliams neformaliojo švietimo mokyklose finansuoti,
- informacinėms komunikacinėms technologijoms diegti ir naudoti,
- neformaliojo vaikų švietimo programoms (skiriama nuo 2015 m. spalio 1 d. iki 2015 m. gruodžio 31 d.).

Klasės krepšelis

Nuo 2016 m. sausio 1 d. penkiose savivaldybėse bus išbandoma kita švietimo finansavimo metodika – klasės krepšelis. Naujos metodikos finansavimo principas skiriasi nuo mokinio krepšelio – ugdymo lėšos apskaičiuojamos klasei, o kitos mokymo reikmės (švietimo pagalba, valdymas, mokymo priemonės ir kt.) – mokiniui. Klasės krepšelio metodika užtikrins didesnę finansavimo skaidrumą, lygybę ir teisingumą: neliktų disproporcijų tarp realaus mokinių skaičiaus ir nustatyto standarto, atkristų daug išimčių, neliktų finansinių paskatų mokykloms turėti perpildytas klases. Mokymo lėšų paskirstymas mokykloms būtų tolygesnis ir racionalesnis. Dabartinėje metodikoje trūkumų turi „laiptų“ sistema (t. y. mokinio krepšelio lėšų skaičiavimas pagal mokinių skaičių mokykloje): mokykla, nepriėmusi vieno papildomo mokinio, gali gauti daug daugiau mokymo lėšų, nei priėmusi tokį mokinį.

Pagerėtų mažų mokyklų finansavimas. Mokyklos turėtų gauti didesnę finansavimą, kadangi taikant eksperimentinę metodiką būtų siekiama užtikrinti adekvatų klasės ugdymo finansavimą, t. y. būtų stabilesnis ugdymo proceso aprūpinimas. Pavyzdžiui, finansuojant ugdymą pagal dabartinę metodiką, sumažėjus kiekvienoje klasėje po kelis mokinius, mokinio krepšelio lėšos gali gerokai sumažėti, nors klasių komplektų skaičius ir nekistų.

Mokinių maitinimas

Už mokinių maitinimo organizavimą mokykloje atsakingas steigėjas (savivaldybė ar kitas steigėjas).

Patiekalų (produktų) sąrašus, reikalingus mokinių maitinimui, nustato Sveikatos apsaugos ministerija. Sveikatos apsaugos ministro įsakymu tvirtinamas „Mokinių maitinimo organizavimo bendrojo lavinimo mokyklose tvarkos aprašas“.

Kad mokinių maitinimas būtų organizuojamas pagal patvirtintus valgiaraščius, mokykloje prižiūri visuomenės sveikatos specialistas ar kitas mokyklos steigėjo įgaliotas asmuo.

Valgiaraščiai mokykloje turi būti suderinti su teritorine visuomenės sveikatos priežiūros įstaiga, suderinti valgiaraščiai turi būti pažymėti šios įstaigos žyma ir patvirtinti mokyklos steigėjo ar jo įgalioto asmens.

Patiekalų kainas pagal Vyriausybės nustatytas normas patvirtina savivaldybės.

Pradinių klasių mokiniai mokyklose nemokamai gali vaišintis vaisiais, daržovėmis, pieno produktais. Tokią galimybę suteikia dvi Europos Sąjungos finansuojamos programos: „Pienas vaikams“ ir „Vaisiai mokykloms“.

Socialinė parama

Socialinės apsaugos ministerija nustato mokinių iš socialiai remtinų šeimų nemokamo maitinimo tvarką (mokinių nemokamą maitinimą reglamentuoja Socialinės paramos mokiniams įstatymas). Sprendimą, ar skirti nemokamą maitinimą konkrečioms mokiniams, priima savivaldybė. Tėvai, kurie norėtų, kad jų vaikas būtų nemokamai maitinamas mokykloje, turėtų kreiptis į mokyklos socialinį pedagogą arba mokyklos vadovus.

Kad mokinyš gautų nemokamą maitinimą ir paramą mokinio reikmenims įsigyti nuo mokslo metų pradžios, galima kreiptis nuo liepos 1 dienos. Dėl paramos mokinio reikmenims įsigyti galima kreiptis iki spalio 5 dienos, dėl nemokamo maitinimo – per visus mokslo metus, pablogėjus šeimos finansinei situacijai.

Kas gali gauti nemokamą maitinimą ir paramą priemonėms įsigyti?

Mokinio reikmenims įsigyti vienkartinė parama vienam mokiniui yra 45,6 Eur. Nuo kitų metų numatoma paramai mokinio reikmenims įsigyti skiriamų lėšų dydį padidinti iki 57 eurų.

Jei mokinyš auga šeimoje, patiriančioje socialinę riziką, mokinio reikmenų rinkiniai kiekvienam mokiniui sudaromi pagal jo individualius poreikius, atsižvelgiant į mokinių skaičių šeimoje ir jų jau turimus mokinio reikmenis.

Mokiniai turi teisę į nemokamą maitinimą ir į paramą mokinio reikmenims įsigyti, jeigu vidutinės pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį yra mažesnės kaip 1,5 VRP dydžio (153 Eur). Patikrinus šeimos gyvenimo sąlygas, mokiniams gali būti skiriamas nemokamas maitinimas išskirtiniais atvejais (ligos, nelaimės atveju, mokiniui iš gausios šeimos ir pan.) ir su didesnėmis pajamomis.

Kas ir kur gali kreiptis dėl socialinės paramos mokiniams:

Ir dėl nemokamo maitinimo, ir dėl paramos mokinio reikmenims įsigyti vienas iš mokinio tėvų ar kitų pilnamečių šeimos narių, globėjų (rūpintojų), pilnametis mokinys ar nepilnametis mokinys, kuris yra susituokęs arba emancipuotas gali kreiptis į deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės administraciją, o jeigu gyvenamoji vieta nedeklaruota, – į savivaldybės, kurioje gyvena, administraciją.

Prie prašymo-paraiškos reikia pridėti šeimos narių pažymas apie pajamas (gautas per 3 praėjusius iki kreipimosi dėl socialinės paramos mokiniams mėnesius arba kreipimosi mėnesio). Jeigu kreipimosi dėl socialinės paramos mokiniams metu šeima gauna piniginę socialinę paramą nepasiturintiems gyventojams (socialinę pašalpą ar kompensacijas), pateikiamas laisvos formos prašymas ir pažymų apie gaunamas pajamas pateikti nereikia.

Nemokamas maitinimas ir parama mokinio reikmenims įsigyti skiriama vaikams, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ugdymo programą ar bendrojo ugdymo programas.

Į ką atkreipia dėmesį sveikatos priežiūros specialistai?

Mokinių profilaktinis sveikatos patikrinimas gali vykti visus metus. Kiekvienais metais iki rugsėjo 15 d. mokiniai turi pateikti informaciją apie profilaktinį sveikatos patikrinimą. Dėl mokinio sveikatos pažymos reikia kreiptis į savo šeimos gydytoją įprasta tvarka: iš anksto užsiregistruoti ir atvykti nurodytu laiku.

Dantų būklę turi įvertinti gydytojas odontologas. Rekomenduotina atvykti pas savo šeimos gydytoją jau pasitikrinus dantis. Svarbu atminti, kad vaikas turi būti lydimas vieno iš tėvų. Be tėvų sutikimo vaiko sveikatos tikrinti negalima.

Profilaktinio patikrinimo metu pamatuojamas ūgis, svoris, patikrinama rega, laikysena, išmatuojamas kraujospūdis, jeigu yra kokių nors nusiskundimų, vaikas siunčiamas pas gydytojus specialistus. Turi būti atlikti kraujo ir šlapimo tyrimai, tačiau jei tokie tyrimai buvo atlikti mažiau nei prieš metus ir nenustatyta pakitimų, tyrimų nereikėtų kartoti.

Tėvai turi atkreipti dėmesį, kad gydytojas nurodytų, kokią fizinio pajėgumo grupę mokinys galės lankyti.

Taip pat turi būti nurodytos rekomendacijos, jei mokinys turi sveikatos sutrikimų: dėl fizinio krūvio, dėl mitybos, dėl regos, alergenų ir panašiai. Pažyma apie mokinio sveikatą turi būti pristatyta visuomenės sveikatos specialistui mokykloje.

Kūno kultūros pamokų organizavimas lauke. Kūno kultūros pratybos lauke gali būti organizuojamos, kai oro temperatūra yra ne žemesnė nei -8°C , mokiniai vilki tinkamą sportinę aprangą ir avalynę. Lyjant, sningant, esant nepatenkinamoms sąlygoms sporto aikštynuose (šlapiai ir (ar) slidžiai aikštelių paviršiaus dangai), kūno kultūros pratybos lauke vykti negali.

Įrengiant universalias aikšteles krepšiniui, tinkliniui, sportiniams žaidimams bei lengvosios atletikos rungčioms, bėgimo takas turi būti padengiamas saugia danga.

Įrenginiai, naudojami sportiniams užsiėmimams, turi būti patikimai sutvirtinti, techniškai tvarkingi, išdėstyti saugiu atstumu, nekelti pavojaus mokinių sveikatai ir gyvybei.

Patarimai mokinių tėvams

Kad tėvai ir mokytojai sėkmingai bendradarbiautų

Kauno technologijos universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto Filosofijos ir psichologijos katedros dr. **Milda Perminienė:**

Reguliariai bendraukite su mokytojais. Domėkitės savo vaiko progresu, mokykloje vykstančiais renginiais, bendraukite su vaiko mokytoju telefonu ar reguliarių vizitų mokykloje metu. Aptarkite, kada būtų tinkamiausias laikas pokalbiams telefonu, vizitams, koks komunikavimo būdas yra priimtinausias mokytojui: susitikimas, telefoninis pokalbis, elektroninis laiškas.

Bendradarbiaukite. Kai kada mokytojai gali manyti, kad dėl didelio darbo krūvio šiuolaikiniai tėvai yra linkę per mažai įsitraukti, nutolti nuo mokyklos gyvenimo. Taigi, bendraudami su mokytojais parodykite, kad Jūsų tikslas yra dirbti komandoje, padėti, keistis informacija.

Rodykite iniciatyvą, siūlykite pagalbą. Tėvai, kurie rodo susidomėjimą mokykla, yra palankiau vertinami mokytojų, užmezga geresnius ryšius su mokyklos administracija. Taigi, pagalvokite, kaip Jūs galėtumėte prisidėti prie mokyklos veiklos: organizuodamas renginius? Prisidėdamas prie tvarkingos aplinkos kūrimo? Tapdamas pamokos svečiu ir pasikalbėdamas su vaikais aktualiomis temomis?

Įsitraukite į mokyklos gyvenimą ir užklasinę veiklą. Tėvai, kurie dalyvauja mokyklos renginiuose, iniciatyvose, veiklose turi galimybę užmegzti artimesnį, pozityvesnį ryšį su mokytojais. Be to, toks bendravimas leis greičiau sužinoti apie mokykloje ar klasėje vykdomus pokyčius, priimamus sprendimus ir leis įsitraukti į sprendimų, kurie gali paveikti Jūsų vaiką, priėmimą.

Informuokite. Darbas ir kita kasdieninė veikla gali sutrukdyti pasikalbėti su mokytojais. Tam, kad nekiltų nesusipratimų ar net konfliktų, pasikalbėkite su mokytojais informuodami, kada galite būti pasiekiamas ir kada tai gali būti neįmanoma.

Padėkite mokytojui geriau pažinti Jūsų vaiką. Pasidalykite informacija apie vaiko sveikatos ypatumus (alergiją, ligas), elgesį, mokymąsi ar pokyčius šeimoje.

Klauskite. Klauskite klausimų, kai tik jų kyla, kai ko nors nesuprantate.

Neigiama ankstyvoji patirtis. Dažnai mokytojų – tėvų bendradarbiavimą sujaukia neigiama asmeninė tėvų patirtis, prisiminimai apie prastus santykius su mokytojais. Pradėkite iš naujo. Pasistenkite į mokytojus žvelgti ne kaip į potencialius priešus, bet kaip į sąjungininkus, siekiančius bendro tikslo, t. y. – gerovės ir žinių Jūsų vaikui.

Nedelskite. Jei jaučiate ar matote, kad kažkas negerai, vaikas turi problemų, jam nesiseka mokytis, pasikeitė nuotaika, nedelskite ir kreipkitės į mokytojus bei mokyklos specialistus. Kuo anksčiau atpažinsite problemas, tuo lengviau ir greičiau jas galėsite išspręsti.

Vykdykite įsipareigojimus. Ugdydami vaiką mokykla ir tėvai turi veikti išvien. Taigi, jei tarp tėvų ir mokytojų įvyksta koks nors susitarimas – abi pusės turi jų laikytis. Pavyzdžiui, vaikui nusižengus, tėvai dažnai apgailestauja ir prižada, kad vaikas sulauks tam tikrų pasekmių namuose. Tačiau kitą dieną, atėjęs į mokyklą, vaikas giriasi, kad tėvai nieko nesiėmė ir nė žodžiu apie tai neužsiminė. Toks elgesys menkina mokyklos autoritetą ir rodo, kad mokykloje egzistuojančios taisyklės nėra svarbios.

Rodykite supratingumą ir paramą. Jei tėvai yra paremiantys ir palaikantys, mokytojai ir kiti specialistai noriai dalinasi informacija ir bendradarbiauja sprendami klausimus, išskylančius per mokslo metus.

Ivertinkite. Jei pastebite, kad mokytojas (ar kiti mokyklos specialistai) puikiai atlieka darbą, nepamirškite to pasakyti mokytojui ar mokyklos administracijai. Šis elgesys prisidės prie geresnio ir artimesnio santykio kūrimo.

Nekritikuokite mokytojo vaiko akivaizdoje. Tikriausiai pasitaikys atveju, kai būsite nepatenkintas mokytojo elgesiu, vis dėlto, kritikuoti jį vaiko akivaizdoje yra žalinga pačiam vaikui. Jei mokytojas praras autoritetą, vaikas bus mažiau motyvuotas mokytis, tinkamai elgtis. Taigi, nesutarimus geriau spręsti su mokytoju ir mokyklos administracija, nedalyvaujant vaikui.

Pasiruoškite. Eidamas į susitikimą su mokytoju ar mokyklos specialistais (psichologu, specialiuoju pedagogu, socialiniu darbuotoju ir kt.), pasiruoškite konkrečius klausimus, kuriuos norite aptarti. Tai padės efektyviai panaudoti Jūsų ir specialistų laiką.

Keletas galimų klausimų einant į susitikimą su mokytoju:

- Kokių pasiekimų tikimasi iš mano vaiko?
- Kokie pasiekimų, įgūdžių, pažangumo testai bus duodami mano vaikui? Kokie rezultatai ir ką jie reiškia?
- Kokie mano vaiko privalumai ir trūkumai mokantis skirtingus dalykus?
- Kurie užsiėmimai (kokia veikla) mano vaikui patinka labiausiai?
- Gal galėtumėme kartu aptarti galimus pagalbos būdus ruošiant namų darbus?
- Ar mano vaikui reikalingas didesnis dėmesys vienoje ar kitoje srityje?
- Su kuo bendrauja (draugauja) mano vaikas? Kaip jis sutaria su kitais vaikais?
- Ar mano vaikas atlieka užduotus darbus?
- Ar mano vaikas lanko pamokas?
- Ar pastaruoju metu pastebėjote kokių nors pokyčių mokymėsi, elgesyje?

Kaip tėvai gali padėti pirmokui?

- ✓ Stenkitės paskatinti vaiką pasitikėti savimi (jei vaikas mano turįs trūkumų – tėvai turi pabrėžti jo privalumus. Jei vaikas nepasitiki savo jėgomis – jūs padėsite jam suvokti jo galimybes).
- ✓ Rodykite vaikams gero elgesio pavyzdį, nes vaikas stebi tėvų elgesį. Elkitės taip, kaip norėtumėte, kad elgtųsi jis.
- ✓ Nustatykite dienos tvarką.
- ✓ Mokykite vaiką, kad jis pats apsirengtų.
- ✓ Skatinkite susitvarkyti savo darbo vietą.
- ✓ Pratinkite vaiką, kad išklaustų kalbantį žmogų. Klausykite atidžiai, ką sako jūsų vaikas.
- ✓ Tegū mokosi netrukdyti dirbti savo sesutei, broliukui, tėvams.
- ✓ Pratinkite skirti kairę ir dešinę puses.
- ✓ Įpratinkite vaiką saugiau elgtis gatvėje, parodykite saugiausią kelią į mokyklą.
- ✓ Kelionių, išvykų metu atkreipkite dėmesį į įvairius užrašus. Tarkite raides, skiemenis, žodžius.
- ✓ Skaičiuokite.
- ✓ Lyginkite, ko yra daugiau, ko mažiau.
- ✓ Mokykite naudotis žirkėmis, mokykite dirbti su popieriumi. Parodykite, kad norimą formą galima iškirpti ir lapo krašte, o ne tik viduryje.

- ✓ Raginkite vaikus kurti pasakojimus, juos iliustruoti piešiniais. Mokykite deklamuoti eilėraščius išraiškingai, aiškiai, neskubant. Klausinėkite vaikų „kodėl...?“, kad paskatintumėte juos atsakinėti „todėl, kad....“.
- ✓ Prašykite atsakinėti pilnais sakiniais.

Parengė Vilniaus „Genio“ pradinės mokyklos psichologė **Ingrida Stasytienė**

Atmintinė pirmoko tėvams

Jūs, pirmoko tėvai, turėtumėte:

- ✓ Perduoti žinią vaikui, kad mokytis gali būti ne tik sunku, tačiau įdomu, smagu ir malonu.
- ✓ Padėti vaikui prisitaikyti mokykloje, parodyti pagarbą naujai jo veiklai – mokymuisi, kurios negalima atidėti ar nutraukti.
- ✓ Padėti vaikui užmegzti tinkamą ryšį su mokytoja, priimti ją kaip autoritetą.
- ✓ Pagarbiai bendrauti su vaiko mokytoja, kitais klasės mokiniais bei jų tėvais.
- ✓ Palankiai atsiliepti apie mokyklą ir mokymąsi, kad nesukeltumėte vaikui išankstinio priešiško mokyklai, mokymosi procesui.
- ✓ Pasidalyti su vaiku savo pozityviais prisiminimais, emocijomis ir jausmais iš mokyklos laikų (pvz., apie Rugsėjo pirmąją, mėgtas pamokas, klasės renginius ir pan.).
- ✓ Susipažinti su mokyklos, klasės bendruomenės kultūra, normomis, taisyklėmis, tradicijomis, padėti vaikui jas suprasti ir jų laikytis.
- ✓ Kurti bendradarbiaujančius, partneriškus santykius su vaiko mokytoja, mokyklos bendruomene.
- ✓ Būti atviri keisdamesi informacija su kitais bendruomenės nariais tiek apie vaiką, tiek apie reiškinis, vykstančius klasėje ir mokykloje (pvz., patyčias).
- ✓ Mokyti vaiką toleruoti kitų ir savo trūkumus, ribotumus, neišvengiamybę būti šalia skirtingų įsitikinimų, pažiūrų ir išsilavinimo žmonių.
- ✓ Paaikškinti vaikui, kad mokykloje reikės išbūti ilgą laiką apsuptam kitų bendraamžių, toleruoti tam tikrus neišvengiamus nepatogumus dėl netyčinio kitų vaikų elgesio (pvz., prisilietimo, stumtelėjimo).
- ✓ Būti pasiruošę atliepti į mokytojos (mokyklos) prašymą ir bendradarbiauti teikiant vaikui pagalbą sprendžiant mokyklines problemas.
- ✓ Padėti vaikui orientuotis erdvėje (mokyklos patalpose, rasti kelią namo), laike (suvokti ir laikytis dienotvarkės, suvokti laiko tėkmę per pamoką).
- ✓ Padėti vaikui pasirūpinti savimi mokykloje (pvz., persirengti, laiku nueiti į tualetą, tinkamai susitvarkyti savo daiktus, darbo vietą, paprašyti pagalbos).

- ✓ Skatinti vaiką kreiptis pagalbos į suaugusiuosius tik po to, kai pats jau pamėgino įveikti užduotį, bet jam nepavyko. Taip formuosite vaiko savarankiškumą – tas pravers jam mokantis, ir išvengsite „komandinės“ pamokų ruošos.
- ✓ Mokyti vaiką ištvermės ir susikaupimo, skatinti pradėtą užduotį užbaigti, nors jam jau nusibodo, norisi keisti veiklą, judėti.
- ✓ Padėti vaikui suvokti ir gerbti savo ir kitų vaikų asmenines ribas (pvz., išlaukti savo eilės).
- ✓ Pripažinti sau, kad anksčiau ar vėliau vaikas susidurs su nesėkmėmis mokykloje. Jūsų užduotis – ne apsaugoti vaiką nuo jų, o mokyti jas įveikti, nes tik taip jis ugdys valią, supras ir prisiims atsakomybę už mokymąsi ir elgesį, pasimokys iš savo klaidų.
- ✓ Pasakyti vaikui, kad jį visada mylėsite, kad ir kokia nesėkmė mokykloje ištiktų, tačiau tikite, kad „jis pajėgs ir sugebės“ ją įveikti. Taip skatinsite vaiko pasitikėjimą savimi, motyvaciją siekiant sėkmės.
- ✓ Nekritikuoti ir nelyginti savo vaiko pasiekimų ar sunkumų su kitais klasėje besimokančiais vaikais.
- ✓ Neklijuoti etikečių vaikui (pvz., „nevykėlis“, „tinginys“ ir pan.).
- ✓ Ypač atidžiai stebėti vaiko elgesį, emocijas, jausmus mokslo metų pirmosiomis savaitėmis ar mėnesiais, skatinti jį pasipasakoti apie mokykloje praleistą laiką (pvz., veiklą per pamokas ir pertraukas, bendravimą su klasiokais ir kt.), jį išklaudyti, atsakyti į klausimus.
- ✓ Išdrįsti ieškoti profesionalios specialistų pagalbos, jeigu pastebimai ilgai užsitęsia nerimą keliantys vaiko elgesys, pasireiškia somatiniai simptomai (pvz., pilvo, galvos skausmai), neigiamų emocijų protrūkiai.

Literatūra:

1. Pivorienė R.V., Šabliauskienė J. Mano vaikas – mokinys. V., 2011;
2. Bulotaitė L., Pivorienė R.V., Sturlienė N. Drauge su vaiku ... Psichologo patarimai tėvams. V., 2000;
3. 10 priesakų būsimam pirmokui tėvams. <http://www.tavovaikas.lt>.

Parengė **Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras**

Kaip apsaugoti vaiką nuo žalingos informacijos internete ar naudojantis mobiliuoju telefonu?

Internetinė reputacija

Skatinkite savo vaikus gerai pagalvoti, ką jie nori paskelbti internetinėje erdvėje. Žmonių elgesys internetinėje erdvėje, taip pat ir jų skelbiama informacija, kuria **jų internetinę reputaciją**. Prisiminkite, kad tai, ką dabar skelbiate internetinėje erdvėje, liks visada. Kad vaikai išvengtų

nusivylimų ateityje (universitete, darbe), patarkite jiems, kad geriausią būtų susikurti teigiamą reputaciją.

Fotografavimas, nuotraukų viešinimas

Net ir viešoje vietoje esantis asmuo turi teisę išreikšti savo nenorą būti fotografuojamas ir jo valia turi būti gerbiama, nes ir būdamas viešoje vietoje jis nepraranda savo privatumo.

Visuomenės informavimo įstatyme nustatyta, kad draudžiama filmuoti, fotografuoti vaiką ar daryti jo garso ir vaizdo įrašus be nors vieno iš tėvų, globėjų ar rūpintojų ir paties vaiko sutikimo.

Tėvai dažnai viešina asmeninio pobūdžio (pavyzdžiui, smagių maudynių) savo vaikų nuotraukas. Gerai pagalvokite, prieš skelbdami tai internete. Vaizdai atrodo mieli jums ar draugams, tačiau jie taip pat gali patekti į priekabiautojų ar seksualinių sutrikimų turinčių žmonių akiratį. Jie gali netgi susirasti jūsų vaikus realybėje.

Jei internete paviešinate netinkamo turinio nuotrauką:

- ištrinkite ją, bet nepamirškite, kad ji jau pasklidusi interneto platybėse,
- jei kažkas paviešino jūsų ar vaiko nuotrauką, paaiškinkite autoriui, kad jūs turite teisę uždrausti viešinti šią nuotrauką ir paprašykite ją pašalinti,
- jei autorius atsisako pašalinti nuotrauką, kreipkitės į svetainės, kurioje paviešinta nuotrauka, administratorių. Pagalbos taip pat galite kreiptis interneto svetainėse: www.draugiskasinternetas.lt, <http://www.langasiateiti.lt>, <http://www.vaikulinija.lt>, <http://www.rrt.lt>.

Kompiuteriniai žaidimai

Europoje taikoma priimta kompiuterinių žaidimų vertinimo sistema PEGI, padedanti pasirinkti tinkamus žaidimus. Žaidimų vertinimo sistemos PEGI etiketė yra ant neinternetinių kompiuterinių žaidimų dėžučių priekio ir galinės dalies. Joje apibūdinamas žaidimo turinys ir nurodomos tokios amžiaus rekomendacijos: 3+, 7+,12+,16+ ir 18+. Žaidimų etiketėse taip pat paaiškinama, kodėl žaidimas rekomenduojamas tam tikro amžiaus asmenims. Skiriami aštuoni požymiai: žiaurumas, netinkama kalba, baimė, narkotikai, seksas, diskriminacija, lošimas ir internetiniai žaidimai su kitais asmenimis.

- Peržiūrėkite žaidimų vertinimo sistemos PEGI simbolius ir nuspręskite, ar žaidimo turinys tinka jūsų vaikui.
- Apribokite laiką, kurį jūsų vaikas praleidžia žaisdamas žaidimus.
- Paskirstykite žaidimo internete ir kitų vaiko kasdienių veiklų laiką.

- Nustatykite griežtas taisykles dėl pirkimo žaidžiant internete.
- Kai vaikas žaidžia internete kartu su kitais žmonėmis, įsitikinkite, kad jis nepasidalija su jais savo asmenine informacija.
- Išbandykite žaidimus patys ar žaiskite kartu su savo vaiku. Galbūt ir jums tai patiks.

Pavojai internete

Tapatybės vagystė (angl. Identity theft)

Tai asmens duomenų vagystė, apsimetant kitu žmogumi. Dažniausias tikslas – išgauti sąskaitų ir kitus asmeninius duomenis. Nusikaltėliai naudoja daug įvairių metodų asmeninei informacijai rinkti internete.

Vaikas turi žinoti, kad feisbuke ar kitur internete negalima skelbti asmeninės informacijos: adreso, telefonų ir pan. Banko sąskaitos numeris niekada neturėtų būti skelbiama internetinėje erdvėje.

Kartas nuo karto patikrinkite ir iš naujo nustatykite vaiko profilio feisbuke ar kitų socialinių tinklų privatumo parametrus.

Jeigu internete atsirado sukurtas netikras jūsų vaiko profilis, reikia kreiptis į Ryšių reguliavimo tarnybą, kad jis būtų pašalintas. Jeigu tai užsienio kampanijų valdoma interneto erdvė, pvz., feisbukas, reikia kreiptis į to socialinio tinklo administratorius. Jums patars, padės užpildyti reikiamus dokumentus Lietuvos ryšių reguliavimo tarnybos specialistai.

Pasikalbėkite su savo vaikais apie tai, kad nereikėtų viešinti informacijos apie savo buvimo vietą. Nereikia atskleisti ne tik savo adreso, bet ir viešinti tai, į kokią mokyklą jie eina ar kur sportuoja. Taip pat svarbu įspėti vaikus, kad jie neatskleistų detalių apie planuojamas keliones ar kada jų namai liks tušti. Tokia neįkainojama informacija vagims!

Vietos nustatymo paslauga mobiliuosiuose. Svarbu patikrinti visas aktyvias aplikacijas jūsų vaikų mobiliuosiuose telefonuose ir nuspręsti, ar jos turėtų būti aktyvios, ar ne.

Slaptažodžių nepatartina atskleisti net ir geriems draugams.

Informacijos apie tai rasite Ryšių reguliavimo tarnybos tinklalapyje

<http://epilietis.eu/index.php/mokymas/saugesnio-interneto-savaite-2014/241-papildoma-informacija>.

Socialinio tinklalapio feisbuko privatumo politika:

www.facebook.com/about/privacy/.

Socialinio tinklalapio feisbuko pagalbos privatumo klausimais centras:

www.facebook.com/help/privacy.

Automatinis vartotojų nukreipimas (angl. Pharming)

Vartotojai dažnai automatiškai nukreipiami į netikrus sukčių valdomus puslapius, kurių tikslas – asmeninės informacijos vagystė, pavyzdžiui, slaptažodžių ar banko sąskaitų numerių pasisavinimas.

Geriausias būdas išvengti vagysčių, be jokių abejonių, yra patarti vaikui internete neskelbti asmeninės informacijos – banko sąskaitos numerio, adreso, telefono numerio, asmens dokumentų duomenų ir kt.

Seksualinis vaikų viliojimas (angl. Grooming)

Asmuo stengiasi susidraugauti su vaiku ir užmegzti emocinį ryšį. Šių specialių santykių tikslas – sumenkinti vaiko drovumą ir parengti jį seksualiniam išnaudojimui.

Nedėkite į internetą savo apsinuoginusių vaikų fotografijų.

Vaiko vardas, identifikacijos numeris, adresas, telefono numeris yra vertinga informacija internetiniams nusikaltėliams.

Skatinkite savo vaikus nekurti ir nesidalinti seksualinio turinio nuotraukomis, vaizdo įrašais ar žinutėmis, susijusiomis su jai pačiais (ar kitais asmenimis). Tai ne tik gali sugadinti jų reputaciją, bet ir pažeisti įstatymus.

Apie saugumą internete www.saferinternet.org.

Kibernetinės patyčios (angl. Cyberbullying)

Priekabiauti elektroninėje erdvėje galima bjauriomis telefoninėmis žinutėmis, paliekant nemalonus įrašus socialiniuose tinkluose, elektroniniais laiškais ar žinutėmis pokalbių svetainėse ar tinklalapiuose. Kibernetinės patyčios gali būti dar žalingesnės nei įprastos patyčių formos dėl šių priežasčių: tai galimybė elektroniniu būdu įsiveržti į aukos namus ir asmeninę erdvę; tikimybė surinkti didesnę stebėtojų auditoriją; greičiau sklinda žeminančios žinutės ar vaizdai; sudėtinga kontroliuoti elektroniniu būdu platinamą informaciją.

Jūsų vaikai turi žinoti, kad normalu blokuoti „draugelius“ ar tiesiog atsijungti nuo interneto svetainės, jei koks nors asmuo ar dalykas juos verčia internetinėje erdvėje jaustis nepatogiai.

Interneto tinklalapių blokavimas

Lengviausias būdas užblokuoti tam tikrus tinklalapius yra pakeisti savo interneto naršyklės nustatymus. Jei naudojate naršyklę *Internet Explorer*, ją atidaryę spustelėkite *Įrankius* (angl. *Tools*) puslapio viršuje. Pasirinkite *Interneto parinktis* (angl. *Internet options*) ir ieškokite kortelės *Privatumas* (angl. *Privacy*). Atsidarius langui *Privatumas* (angl. *Privacy*), paspauskite žemiau esantį mygtuką *Svetainės* (angl. *Sites*), kuriame galite įrašyti nepageidaujamo interneto tinklalapio adresą.

Šis procesas skirsis naudojant kitą naršyklę, tačiau nurodymus, kaip pakeisti nustatymus kitose naršyklėse, galima lengvai rasti internete. Turėkite omenyje, kad naršyklės nustatymų pakeitimas ne visuomet šimtaprocentinis, todėl pasvarstykite apie papildomą filtravimo ir blokavimo programinę įrangą, kuri tėvams siūlo daugiau galimybių, kaip kontroliuoti savo vaikų naršymą internete.

Norėdami apsispręsti, kuri priemonė labiausiai atitinka jūsų poreikius, apsilankykite Europos Komisijos SIP Bench II tinklalapyje www.sipbench.eu.

Įvairių praktinių patarimų, kaip saugiai elgtis su mobiliuoju telefonu, socialiniuose tinkluose, internete, rasite Ryšių reguliavimo tarnybos interneto tinklalapyje

<http://epilietis.eu/index.php/mokymas/saugesnio-interneto-savaite-2014/241-papildoma-informacija>.

Parengta pagal Ryšių reguliavimo tarnybos informaciją

Tėvų (globėjų, rūpintojų) teisės

Teisė gauti informaciją apie savivaldybėje veikiančias mokyklas, švietimo programas, mokymo formas. Iš mokyklos tėvai turi gauti informaciją apie vaiko ugdymą: kaip jam sekasi mokytis, kokie įvertinimai, sunkumai, koks jo elgesys, ar jis nepraleidinėja pamokų.

Teisė parinkti vaikui (ar dalyvauti parenkant) ugdymo programą, formą, mokyklą.

Teisė į savivaldą. Mokinių tėvai gali burtis į įvairias asociacijas, sąjungas ar kitas organizacijas. Gali dalyvauti mokyklos vaiko gerovės komisijoje, būti renkami į mokyklos tarybą.

Teisė reikalauti, kad vaikui būtų teikiamas geros kokybės ugdymas.

Teisė į pirmąją klasę leisti šešiametį, jei jis yra pakankamai subrendęs mokyklai. Brandą nustato savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba.

...ir pareigos

Pareiga rūpintis, kad vaikas mokytųsi, reguliariai lankytų mokyklą, nevéluotų į pamokas. Jeigu vaikas negali atvykti į mokyklą, tėvai (globėjai, rūpintojai) nedelsdami turi informuoti mokyklą.

Pareiga vaikams iki 14 metų parinkti dorinio ugdymo – tikybos arba etikos – programą.

Pareiga sudaryti vaikui sveikas ir saugias gyvenimo sąlygas, gerbti vaiko asmenybę, apsaugoti nuo smurto, prievartos ir išnaudojimo.

Pareiga 7 metų sulaukusį vaiką leisti mokytis pagal pradinio ugdymo programą.

Išimtis: jei savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba nustato, kad vaikui nuolat reikalinga kvalifikuotų specialistų pagalba ir tausojantis dienos režimas, septynmečio vaiko tėvai (globėjai, rūpintojai) gali neleisti į mokyklą.

Pareiga bendradarbiauti su mokykla: mokyklos vadovu, mokytojais, kitais specialistais, teikiančiais specialiąją, psichologinę, socialinę pedagoginę pagalbą. Tėvai turi dalyvauti parenkant vaikui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo programą ir mokyklą.

Pareiga užtikrinti, kad vaikas laiku pasitikrintų sveikatą. Sveikatos pažymėjimus mokyklai reikia pateikti kasmet iki rugsėjo 15 d.

Pareiga ugdyti vaiko vertybines nuostatas, kontroliuoti ir, jei reikia, koreguoti vaiko elgesį.

Išauklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti.